

דניאל פרידמן • קללת הרגולציה בין דב יוסף לפנחס ספיר

הצבעתם של נציגי מפלגת העבודה (כיום "המח"נה הציוני") בוועדת הבחירות המרכזית בעד פסילת מועמדותה של חנין וועבי הייתה יותר מרמז בדבר נכונות לנטוש את הקו השמאלי הרדיקלי ולהתקרב למרכז המפה הפוליטית. אולם בתחום הכלכלי נש"מעים, גם מתוך מפלגת העבודה (אמנם לא מפיו של פרופ' מנואל טרכטנברג, מועמדה לתפקיד שר האוצר) קולות רדיקליים שאליהם נלווית לא אחת תחושה בדבר רצון לנהל מאבק בהון – גם כשהוא יצרני – באמצעות מיסוי, הגברת הרגולציה למיניה וכו'. אין ספק, הפער בישראל בין העשירים לעניים, שהוא מהגדולים בעולם, מעורר דאגה, אך השאלה היא כיצד להתמודד איתו. כידוע, יש דרך פשוטה לצמצום פערים. רוסיה הקומוניסטית הלכה בה והשיגה שוויון כמעט מוחלט: שוויון בעוני. כיום פוסעת ונצאלה בדרך זו. גם לנו היה ניסיון מסוים בתחום זה. סמוך לקום המדינה הונהג משטר צנע, שניהולו הופקד בידי השר דב יוסף, וכלל חלוקת תלושי מזון שהבטיחו לציבור מצרכים במחיר מסובסד על בסיס שוויון, עד שהשיטה כולה קרסה. דרך אחרת הציג כעבור זמן פנחס ספיר, השר הבכיר בתחום הכלכלה, שפעל במרץ לעידוד הייצור המקומי ולפי"תוח התעשייה, לרבות התעשייה הפרטית. אכן, היו מתעשרים בדרך, לא תמיד לשביעות רצוננו. ובכל זאת בבחירה בין השיטה שהונהגה בימי דב יוסף לאידיאולוגיה שדגל בה ספיר, לי לפחות ברור איזו מה"שתיים עדיפה.

חשוב גם להבחין בין מי שמייצר ערך שהמדינה לא הייתה משיי"גה בלעדיו, לבין מי שניתן לו רכוש מדינה או נכס ציבורי. זהו ההבדל בין מי שהוענקה לו הזכות לנצל את אוצרות ים המלח, שכולנו ידענו שהם שם, לבין חברה דוגמת אינטל, שתרמה תרומה אדירה לכלכל"לה הישראלית. המענק הנדיב שניתן לה זכה לביקורת, אך בעיניי יש להצטער על כך שאינטל בחרה להקים את מפעלה האחרון באירלנד, ואינני שותף לשמחה על כך ש"חסכנו" את המחיר הכרוך בהקמת המפעל בארץ. טוב לפחות שההשקעה הבאה של אינטל מתוכננת לה"תבצע בישראל.

סאגת הגז המתנהלת לעינינו היא פרשה עגומה אחרת, שחברו בה יחד כל תלואות השלטון בישראל: משפטיזציה ללא גבולות, רגולציה תנודתית, חוסר משילות ומאבק נגד הון יצרני בנימוקי "צדק חלוק"

תי". תגלית הגז ייצרה למדינת ישראל ערך אדיר, המעלה אותה מספר שלבים מבחינה כלכלית ואסטרטגית. אך יש הסבורים, כנראה, שזהו מעשה שעליו לא ניתן לסלוח – לא ליצחק תשובה ולא לנובל אנרג'י. מה גם שהדבר נעשה בהשקעות עתק וללא כל מענק מהמדינה. לאחר שוועדת ששינסקי הגדילה את חלקה של המדינה ברווחי הגז, הגיעה עתירה לבג"ץ נגד אישור יצוא הגז לחו"ל, כאשר בין העותרים היו כמובן חברים נכבדים ממפלגת העבודה. למרבה המזל העתירה נדחתה, ואז הגיעה הרגולציה, שעה שראש הממשלה השלים כנראה עם העברת השלטון למערכת המשפט, שהדבר היחיד הבטוח בה הוא הסחבת. כל חודש שחולף גורם נזק כבד לחברות הגז, אך גם למדינת ישראל, ולו רק מחמת המחיר שיהיה צורך לשלם על כל דחייה בפ"תוח שדות הגז. התוצאה משמחת בוודאי את כל הרוגלים ב"גם לי גם לך לא יהיה".

חשוב להבחין בין מי שמייצר ערך שהמדינה לא הייתה משיגה בלעדיו, לבין מי שניתן לו רכוש מדינה או נכס ציבורי. זהו ההבדל בין מי שהוענקה לו הזכות לנצל את אוצרות ים המלח לבין חברה דוגמת אינטל

במקביל הצטמצם בצורה דרסטית הסיכוי לתחרות ממשית בשוק הגז, לאחר שהצלחנו כנראה להבריח משקיעים פוטנציאליים בתחום זה, וגם החברה האוסטרלית "וורסיד" נסוגה מכוונתה להיכנס לת"חום בישראל.

נחזור לבחירות: הגיע הזמן שנשמע מה יש למפלגות – לרבות ל"מחנה הציוני" – לומר בנוגע להשקעות הון יצרניות בישראל. האם הכוונה היא להמשיך לחשוף אותן לחסרי המשפטיזציה, למח"לוקות בין רגולטורים, לסחבת, לחוסר משילות וחוסר יכולת החלטה, לאווירה עוינת ולכללים המשתנים חדשות לבקרים, או שמא קיימת נכונות לחזור לאידיאולוגיה שהנחתה את פנחס ספיר. ■